

Sygn. akt II UK 318/18

POSTANOWIENIE

Dnia 6 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z wniosku M.Ł. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą
Firma Ogólnobudowlana M. w B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddziałowi w W.
z udziałem zainteresowanego T.O.
o podleganie obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 6 listopada 2019 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 9 maja 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 9 maja 2018 r. oddalił apelację skarżącego M.Ł. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z 7 czerwca 2016 r., którym oddalono jego odwołanie od decyzji pozwanego z 16 lutego 2015 r., stwierdzającej, że T.O. jako zleceniobiorca zatrudniany u skarżącego od 8 listopada do 31 grudnia 2011 r. i od 23 lipca do 31 października 2012 r. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z określoną podstawą wymiaru składek. Sądy za prawidłową uznały decyzję pozwanego kwestionującą zatrudnienie na podstawie umów o dzieło. Przedmiotem umów było wykonanie gładzi i robót malarskich a potem robót murarskich i rozbiórkowych.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie: 1) art. 750 k.c. przez przyjęcie, że umowy były nienazwanymi umowami o świadczenie usług, a nie umowami o dzieło; 2) art. 627 w związku z art. 628 § 1 k.c. przez przyjęcie, że sposób wykonywania dzieła opisany w umowach i ustaleniach stron dyskwalifikuje je, jako umowy o dzieło, oraz przez błędne przyjęcie, że w chwili zawierania umów o dzieło strony nie oznaczyły dzieła, nie określając rezultatu, który musiał zostać osiągnięty; 3) art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 w związku z art. 86 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 1 i 2 w związku z art. 68 ust. 1 pkt 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez błędne uznanie, że przepisy te uprawniają ZUS do przeprowadzenia prawnej kwalifikacji umów zawieranych przez podmioty trzecie z punktu widzenia ustawy systemowej, skutkujące – 4) naruszeniem art. 7 w związku z art. 87 Konstytucji RP, przez przyjęcie, że normy zawarte w art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 oraz w art. 86 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 i 2 oraz art. 68 ust. 1 pkt 1a ustawy systemowej, w braku wyraźnej delegacji w tym zakresie w ich treści nadają ZUS kompetencję do prawidłowego kwalifikowania umów zawartych przez podmioty trzecie poprzez orzekanie o istnieniu między ich stronami określonych stosunków prawnych; 5) naruszenie art. 1, art. 2 § 1 w związku z art. 189 k.p.c. przez błędne przyjęcie, że prawna kwalifikacja umów, sprowadzająca się do ustalenia istnienia stosunku cywilno-prawnego może odbywać się w postępowaniu administracyjnoprawnym z pominięciem cywilno-prawnego toku postępowania.

Skarżący odwołując się do wszystkich zarzutów i argumentów podstawy kasacyjnej wskazał, że uzasadniają wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, z uwagi na istnienie istotnego zagadnienia prawnego sprowadzającego się do ustalenia czy ZUS, w świetle braku wyraźnego umocowania w art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy systemowej przy uwzględnieniu treści art. 7 i art. 87 Konstytucji, jest upoważniony do orzekania o istnieniu określonego stosunku cywilno-prawnego leżącego u podstawy stosunku ubezpieczenia społecznego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest zasadny z przyczyn metodycznych i merytorycznych.

Skarżący nie wyodrębnił wniosku w osobnej części skargi lecz bazuje na podstawie kasacyjnej (*„Wszystkie powyższe okoliczności uzasadniają wniosek o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania ...”*). Nie jest to prawidłowe, bo podstawy kasacyjne stanowią odrębną część skargi kasacyjnej i nie zastępują podstawy przedsądu. Na etapie przedsądu nie ocenia się podstaw kasacyjnych. Podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania. Oznacza to, że skarżący we wniosku powinien samodzielnie (czyli odrębnie od podstaw kasacyjnych) wskazać i wykazać podstawę przedsądu (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. oraz art. 398⁹ § 1 pkt 1 -4 k.p.c. w związku z art. 398⁴ § 2 k.p.c.). Nawet gdy próbować odstąpić od tego reżimu, to skarżący odwołuje się do istotnego zagadnienia prawnego, czyli podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Wówczas przedmiotem zainteresowania tej podstawy przedsądu jest problem uniwersalny o istotnym znaczeniu dla systemu lub dziedziny prawa. Czym innym zajmują się podstawy kasacyjne, gdyż dotyczą zastosowania prawa w konkretnej sprawie. Odpowiadać to może szczególnej podstawie przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., gdyż tylko ta podstawa ma na uwadze indywidualny interes skarżącego w przyjęciu skargi do rozpoznania. Skarżący nie odwołuje się do tej podstawy przedsądu i nawet hasłowo nie twierdzi, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nie ma podstaw do wzywania do uzupełnienia wniosku, jako że skarga zawiera wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie.

W zakresie merytorycznym skarżący niezasadnie twierdzi, że pozwany organ rentowy powinien przed wydaniem decyzji wystąpić do sądu o ustalenie stosunku prawnego, a ściślej rodzaju umowy i aby dopiero w zależności od wyniku tego procesu mógł wydać decyzję w sprawie podlegania ubezpieczeniom społecznym. Zarzut ten nie jest zasadny, gdyż art. 189¹ k.p.c. odnosi się do organu podatkowego a nie do ZUS. Wprowadzając tę regulację prawodawca nie objął nią organu rentowego (ZUS). Art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie wymienia wśród stosowanych odpowiednio przepisów Ordynacji podatkowej art. 199a (też art. 119a). Potwierdza to, że nie ma trybu sądowego, takiego jak w

art. 189¹ k.p.c. w odniesieniu do decyzji ZUS. Procedura taka musiałaby być wyraźnie wskazana przez ustawodawcę, bo ustalenie stosunku prawnego lub prawa w rozumieniu art. 189 k.p.c. dotyczy stosunku cywilnoprawnego, a takim nie jest stosunek ubezpieczenia społecznego (ma charakter publicznoprawny). ZUS nie jest stroną stosunku cywilnoprawnego (umowy o dzieło czy umowy zlecenia). Nie chodzi więc o interes prawny w sprawie cywilnej (art. 189 k.p.c.) lecz o realizację ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w której pozwany ma samodzielną podstawę do wydawania decyzji – art. 83. Warunkiem wydania spornej decyzji nie było uprzednie wystąpienie przez pozwanego organ rentowy z powództwem na podstawie art. 189¹ k.p.c. (ani na podstawie art. 189 k.p.c.). Sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych są sprawami cywilnymi tylko w ujęciu formalnym (art. 1 i art. 2 k.p.c.) a nie materialnym. Nie ma też sprawy cywilnej bez uprzedniego wydania decyzji przez ZUS – art. 477⁹ k.p.c. (wyjątek, gdy odwołanie wniesiono w związku z niewydaniem decyzji jedynie to potwierdza – art. 477¹⁴ § 3 k.p.c.).

Przeszkodą do wydania decyzji nie były art. 7 i 87 ustawy zasadniczej. Pozwany ma samodzielne prawo do kontroli tytułu ubezpieczenia i podstawy wymiaru składek, nie tylko na podstawie przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych ale także na podstawie art. 58 k.c. Można wskazać na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 29 listopada 2017 r., P 9/15, w którym orzeczono, że art. 83 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 41 ust. 12 i 13, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. c i art. 86 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1778) w zakresie, w jakim stanowi podstawę ustalania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych innej - niż wynikająca z umowy o pracę - wysokości podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie chorobowe, jest zgodny z art. 2 w związku z art. 84 i art. 217 oraz z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Trybunał potwierdził w uzasadnieniu wyroku, że umowa o pracę jest czynnością prawną, dla oceny ważności której - w sferze prawa ubezpieczeń społecznych - Sąd Najwyższy dopuszcza, zdaniem Trybunału Konstytucyjnego słusznie, stosowanie art. 58 k.c. Zastosowanie tego przepisu pozwala rozstrzygnąć kwestię wstępną, mającą zasadnicze znaczenie dla oceny prawidłowości wymiaru składki.

Już wcześniej orzecznictwo potwierdzało wykładnię i stosowanie prawa, pozwalające pozwanemu na kontrolę i weryfikowanie podstaw ubezpieczenia. W ostatnim czasie nie są rzadkie spory o to czy podstawą świadczonych usług są umowy o dzieło czy umowy zlecenie. Orzecznictwo Sądu Najwyższego w tych sprawach jest niemałe.

Skarżący nie przedstawił istotnego zagadnienia prawnego. Zagadnienie takie nie zostało sformułowane i odpowiednio opracowane. Natomiast zawarta we wniosku kwestia „ustalenia” nie wykracza poza zwykłą wykładnię i stosowanie prawa.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

as